

Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

De gemeente voert actief beleid op risicobeheersing. Gekeken wordt naar de maatregelen die worden getroffen om de risico's af te dekken. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden, bijvoorbeeld omdat het verzekeren ervan te duur zou zijn, wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Dit is het weerstandsvermogen. Door een scherp inzicht in de actuele risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen, of ontstaan door externe invloeden, in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. In deze paragraaf wordt de huidige weerstandscapaciteit uiteengezet, vooruitkijkend naar 2018.

Belangrijkste financiële risico's

Nr.	Risico	Maatregelen	Maximaal financieel gevolg
1	Risico's die voortvloeien uit de 3 decentralisaties voor Ridderkerk in GRBAR	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring/ benchmarking, business intelligence, competentieontwikkeling	€ 2.968.109
De kans van optreden en de impact van risico's voortvloeiend uit de decentralisaties neemt af op basis van de herijking die in 2017 is ingezet.			
2	Risico's taakuitvoering BAR	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring, business intelligence, competentieontwikkeling	€ 1.004.741
Het maximale risico neemt af door diverse procesverbeteringen en verbetering van de ondersteunende ICT oplossingen die vanuit de samenwerking zijn ingericht.			
3	Risico's bij optreden van negatief scenario deelneming GR Nieuw Reijerwaard	2x per jaar grex-analyse, gecontroleerde projectomgeving	€ 3.000.000
De meest recente risicoanalyse laat zien dat de kans dat er binnen nu en 5 jaar schade optreedt beperkt is.			
4	Risico invoering wet meldplicht datalekken, regelgeving AVG	GRBAR organisatie, Proces meldpunt datalekken, inzet security officer (informatie/data), inzet gegevens-functionaris. Invoeren register gegevensverzamelingen.	€ 2.000.000
Dit betreft Europese wet- en regelgeving toegespitst op accountability ofwel een overheid die aantoonbaar betrouwbaar omgaat met gevoelige gegevens. Hierop geldt een streng sanctiebeleid.			
5	Risico's niet te dekken binnen grondexploitaties	Gecontroleerde projectomgeving	€ 416.000
Aan het in exploitatie brengen van gronden door de gemeente zijn financiële risico's verbonden. Zowel aan de kostenkant als aan de opbrengstenkant zijn risicofactoren verbonden waarmee rekening moet worden gehouden.			
6	De gebundelde inkomensvoorziening uitkeringen (BUIG) is niet toereikend.	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence	€ 500.000
Waar er in voorgaande jaren sprake was van overschotten lijkt er sprake van een trendbreuk ten aanzien van de lasten in de uitvoering van BUIG. Dit risico blijft in de huidige situatie bestaan.			
7	Budgetrisico's in open eind regelingen	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence	€ 250.000
Door toename van het aantal aanvragen om bijdragen of vergoedingen op grond van regelingen met een zogenaamd open einde, kan de gemeente behoorlijke financiële risico's lopen. Dit risico wordt nog eens versterkt wanneer de vergoeding van het rijk achterblijft bij de werkelijk gemaakte kosten.			
8	Overschrijding van budget(ten) Wmo	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence	€ 450.000
Er is sprake van overschotten op de WMO budgetten. Wanneer dit een aanhoudende trend is kan dit reden zijn dit risico richting de begroting bij te gaan stellen.			
9	Risico's op door gemeente gesubsidieerde instellingen	Ontwikkeling competentie accountmanagement, bestuurlijk toezicht	€ 400.000
We houden rekening met een risico dat er tekorten kunnen ontstaan bij gesubsidieerde instellingen.			
10	Arbeidsongeschiktheid van collegelid en/of -leden.	Geaccepteerd risico	€ 1.286.500
Het is een bewuste afweging om dit risico op te nemen in plaats van kostbare verzekeringen af te sluiten.			

De getoonde bedragen zijn de maximaal geschatte gevolgen. Ieder risico kent een eigen kans van optreden en impact. Aanpassingen op de risico-inschatting worden in de volgende begroting meegenomen.

Huidige weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen

Met behulp van risicomangementsoftware (Naris) wordt een risicosimulatie uitgevoerd waarmee de benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend. Dit is het bedrag dat tenminste beschikbaar moet zijn om alle financiële risico's voldoende af te dekken. De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Ridderkerk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om risico's in financiële zin af te dekken. De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserve.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Startcapaciteit	Bijboeking	Afboeking	Huidige capaciteit
Algemene reserve	€ 34.245.000	€ 600	€ 5.313.600-	€ 28.932.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 34.245.000	€ 600	€ 5.313.600-	€ 28.932.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie op de actuele risico's voortvloeit, kan worden afgezet tegen de op dit moment beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het actuele weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 28.932.000}}{\text{€ 6.312.930}} = \mathbf{4,58}$$

De normtabel biedt een landelijk geaccepteerde waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm

Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio van de gemeente Ridderkerk valt in klasse **A**. Dit duidt op een **uitstekend** weerstandsvermogen.

Risicokaart

De risicokaart toont de spreiding van de risico's. De risico's in het rode en oranje gebied zijn de risico's uit de top 10.

Geld	Netto				
$x > \text{€ } 500.000$	2	2		1	1
$\text{€ } 250.000 < x < \text{€ } 500.000$	1	1	2		1
$\text{€ } 100.000 < x < \text{€ } 250.000$		3	3	1	1
$\text{€ } 25.000 < x < \text{€ } 100.000$	1		3		1
$x < \text{€ } 25.000$			2	2	
Geen geldgevolgen	11				
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Kengetallen gemeente Ridderkerk

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting en het jaarverslag worden (conform richtlijnen Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)) kengetallen opgenomen voor de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. Deze kengetallen maken het gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente. Aan de kengetallen zijn risico signaleringswaarden gekoppeld conform de landelijke richtlijnen van 2016.

Kengetallen begroting 2018

Kengetallen	Jaarrekening 2015	Jaarrekening 2016	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Netto schuldquote	45%	49%	53%	36%	26%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	42%	45%	50%	35%	26%
Solvabiliteitsratio	39%	40%	41%	39%	40%
Structurele exploitatieruimte	1,50%	0,15%	0,11%	-1,18%	0,59%
Grondexploitatie	25%	31%	30%	15%	-0,99%
Belastingcapaciteit	90%	82%	96%	91%	90%

De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in drie categorieën.

Deze categorieën sluiten aan bij de landelijk vastgestelde signaleringswaarden (2016).

Categorie A is het minst risicovol, categorie C het meest.

	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Toelichting op de beoordeling

Een uitgebreide toelichting op onder andere de kengetallen is terug te vinden in het hoofdstuk 'Financiële begroting'.

De toegepaste normeringen bij deze kengetallen geven een grove indicatie van de houdbaarheid van de gemeentefinanciën. De kengetallen tezamen geven een algemeen beeld over de financiële gezondheid. Op basis van de beoordeling en de goede reserve positie van de gemeente Ridderkerk kan worden gesteld dat Ridderkerk er gemiddeld met een goede voldoende uitkomt.

De **netto schuldquote** geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De schuldquote valt ruim in categorie A wat inhoudt dat de schuldpositie een laag risico vormt. De **solvabiliteitsratio** geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Solvabiliteit bereken je door het eigen vermogen te delen door het totaal vermogen, vermenigvuldigd met honderd procent. Deze ratio wordt als een middelhoog risico ingeschat (categorie B). De **structurele exploitatieruimte** is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte

ontwikkelt zich positief en vormt een laag risico (categorie A). Het kengetal **grondexploitatie** geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Het kengetal grondexploitatie valt in categorie B en wordt gezien als een middelhoog risico. De **belastingcapaciteit** geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De belastingdruk in Ridderkerk ligt onder het landelijke gemiddelde en dat is een positief gegeven. Het kengetal valt in 2017 in categorie A en vormt een laag risico.

Duiding van de kengetallen

De kengetallen moeten, zoals al is beschreven, in gezamenlijkheid worden beoordeeld. De uitkomsten schetsen een redelijk constant beeld. De financiële positie van de gemeente kan op basis van deze uitkomsten als behoorlijk goed worden omschreven. De positieve ontwikkelingen in de grote grondexploitatie(s) zet het kengetal voor de grondexploitatie in een positief licht. Toekomstige opbrengsten uit deze grondexploitaties kunnen de vraag naar herfinanciering van vreemd vermogen laten afnemen, hetgeen een positief effect heeft op de solvabiliteit. Dit is natuurlijk ook afhankelijk van het gebruik van het eigen vermogen, de reserves, en de vraag naar vreemd vermogen voor het opstarten van nieuwe grondexploitaties en het doen van investeringen in de toekomst. Een kanttekening moet wel gemaakt worden bij de structurele exploitatieruimte. Want hoewel deze ruimte een positieve ontwikkeling laat blijft het reëel begroten van zowel lasten als baten en het bewust maken van keuzes van groot belang om financieel meer in control te komen.